ოთხშაბათი 10 ივნისი 1915 წ.

სამშობლო

წ. I

ფასი: წლიურათ 8 მ., ნახევარი წლით 5 მ., თვიურათ 4 აბ. ცალკე ნუმერი ერთი შაური. დამატებით 7 კაპ. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილათ გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 3 მ., დანარჩენი ...
განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე ... 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან 15 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ ნაშუადღევის 2 საათ. ღირს 3 მ, 2 საათს შემდეგ 4 მან.

№ 100 ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი № 100

ტელეფონი № 76.

„სამშობლო დედის ძუძუი, არ გაიცვლების სხვაზედა,
ორივ ტკბილია ძმობილო, მირჩევნის ორსავ თვალზედა,
როგორც უფალი, სამშობლოც ერთია ქვეყანაზედა“

ტელეფონი № 76.

ამიერიდან ქ. ქუთაისში გამოდის ახალი საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„ს ა მ შ ო ბ ლ ო“

ყოველკვირეული სურათებიანი დამატებით

გაზეთი ღირს: ერთი წლით 8 მანეთი, ნახევარ წლით 5 მან. ერთი თვით—ოთხი აბაზი. ცალკე ნუმერი ერთი შაური, დამატებიანი 7 კ. მისამართი: ქუთაისი, რედაქცია „სამშობლო“.
ვსთხოვთ ომში დაჭრილთა და მოკლულთა ნათესავ-მეგობრებს მოგვაწოდონ მათი სურათები.

რედაქტორი ი. თ. ცინცაძე.

ხუთშაბათს, 11 ივნისს, გარდაცვალების წლის თავზე ს. შუხუთში (ლანჩხუთი-გურია) გადახდილ იქნება წირვა და პანაშვიდი ძვირფას და დაუვიწყარ

გერმანე ბესარიონის ძე იმნაიშვილის

სულის მოსახსენებლათ. და ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი ქუთაისის წმ. ნინოს სასწავლებლის მერვე კლას დასრულებულ მოწაფის საყვარელი და ძვირფასი

შუშანიკა იმნაიშვილის სულის მოსახსენებლათ,

რასაც გამოუთქმელი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ, ნაცნობთ და ამხანაგებს მათი გულმოკლულნი: დედა ბაბილინე, დები მარო და ელისაბედ, ძმები: ეპიფანე, ალექსანდრე, ნიკიფორე, მოსე და დათიკო.

1—1—238.

---

6 ამა ივნისს, ხანმოკლე ავათმყოფობის შემდეგ, გარდაიცვალა სოფელ ცხრა-წყაროს, მეორე გილდის ვაჭარი

სერგო იოსების ძე ნებიერიძე.

რასაც გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა: ქვრივი ფედოსი კონსტანტინეს-ასული ნებიერიძისა, მართა ვახუშტის ასული შალამბერიძისა, ეფემია იოსების ასული ფერაძისა, ზეხათუნ როსტომის ასული, ონისიმე ხოსიასძე და ილარიონი იოსების ძე ნებიერიძეები პირველ დაუვიწყარი მეუღლისა, მეორე უსაყვარლესი სიძისა, მესამე საყვარილი შვილისა, ხოლო უკანასკნელი ძვირფასი ძმისა. მიცვალებულის გასვენება დანიშნულია ხუთშაბათს, 11 ივნისს, ნაშვადღევის სამ საათზე. სოფელ ცხრა წყაროს, საკ. სახლში.

---

8 ივანობისთვეს, ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა.

ალექსანდრე ილიას ძე დეისაძე.

(ფოთიაქის მოწაფე) რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობ-მეგობარ ამხანაგებს გულდამწვარი მეუღლე მისი მარიამ დეისაძისა, დედა მისი მარიამი დეისაძისა, ძმები და ბიძაშვილები.

გამოსვენება და დაკრძალვა მოხდება 11 ივანობისთვეს, ხუთშაბათს 12 საათზე, იურჩენკოვის ქუჩა დულაძის მოედანთან. პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს 7 საათზე.

1—1 458

მმათა **ქორქოლაძეების** მაღაზიაში

(ქუთაისი, მიხეილის ქუჩა, საკუთარი სახლი)

მიღებულია დიდძალი

საპნის გასაკეთებელი „სოდა“

აქვე იყიდება ყოველგვარი ბაკალიური საქონელი. ფასები ყველაზედ ზომიერია როგორც წვრილათ, აგრეთვე ნარდათ.

ექიმი ი. ჩარექოვი ქალაქის საავათმყოფოს ორდინატორი. განაახლა კანის, ვენერიულ და სიფილისიანი ავათმყოფების მიღება ახალ ბინაზე, დილით, 12—2 საათ. საღამ. 6—8 საათ. მისამართი: ლევაშოვის ქუჩა, ალბეგოვის სახლში. (თ.)

ექიმი რელიგიონი დაბრუნდა და განაახლა ავათმყოფების (ქირურგიულ და ქალურ ავათმყოფთა) მიღება თავის ძველ ბინაზე. ავათმყოფების მიღება—დილის 12 საათიდან 2 სათამდი.

ექიმი მ. ტ. მულინი გადმოვიდა ქუთაისში თფილისის ქუჩაზე ჩიკვაიძის სახლებში. ღებულობს ყელისა, ცხვირისა და ყურებით ავათმყოფებს. დღით 2—3, საღ. 7—8. თ.

კბილის ექიმები

მენაღარიშვილი და ტრუფანოვა.

ბათომიდან გადმოვიდენ ქალ. ქუთაისში. თფილისის ქუჩა, სახლი ბახტაძისა, ფირალოვის თუთუნის ფაბრიკის გვერდში. ავათმყოფებს ღებულობენ დილის 8—2 და საღამოს 5—6. არჩენენ ავათმყოფობას კბილებისა და ღრძილებისას. აკეთებენ ხელოვნურ კბილებს: კაუჩუკზე, ოქროზე და ალუმინზე. ღრძილების ავათმყოფობას არჩენენ რამდენიმე სეანსზე ახალი საშუალებით. თ.

გაბრიელ იოსების ძე

ექიმი გოკიელის

ელექტრონისა და სინათლის კაბინეტი. შინაგანი ნევრებისა და ვენერიულ ავათმყოფების მიღება დილის 9—12 საათ. საღ. 9—8 საათ. ალექსანდრეს ქუჩა, საკუთარი სახლი.

ქუთაისის მეორე უმაღლესი პირველ-დაწყებით სასწავლებელი.

(Второе высшее начальное училище).

ამით აცხადებს, რომ განმეორებითი გამოცდა (переэкзаменовки) დაიწყება 3-ს აგვისტოს, სწავლა 7-ს, ხოლო მისაღები გამოცდები 27-ს იმავე აგვისტოს.

ინსპექტორი პ. არაჩემია.

456.

ანჯა ლუარსაბის ასული ქავთარაძისა და ელისაბედ ლუარსაბის ასული მეძმარიაშვილი 1 ენკენისთვეს 1915 წ., გენერლის ქუჩაზე, ნიკოლოზ ზაალის ძის ზადრიძის სახლში ხსნიან

ქალ-ვაჟთა მოსამზადებელ **სკოლას**

საგავშო ბაღით.

სამოსწავლო გადასახადი 10 მანეთი თვეში.

ბავშვების მიღება დაიწყება 20 მარიამობისთვიდან.

ქუთაისის ქალაქის გამგეობა საყოველთაოდ აცხადებს, რომ ქალაქის საავათმყოფოში, საღორიის აგარაკში, გაიხსნა **სამშობიარო განყოფილება**, სადაც ყოველ დროს, დღითა და ღამით შეიძლება მიღებულ იქნენ მშობიარენი.

14-2—234.

დოქტორი მედიცინისა, პრივატ-დოცენტი **ვარლამ პავლეს ძე მოსეშვილი** 8 მაისიდგან მიიღებს ავათმყოფებს დილის 8 საათიდგან ნაშუადღევის 2 საათამდის და ნაშუადღევის 5 საათიდგან საღამოს 8 საათამდის.

გოშპიტლის ქუჩა, მოსეშვილის სახლი, ხაზინის პირდაპირ № 6. თ.

ბებია მ. მ. კოხრეიძე უვლის ყვავილს, უკეთებს ნემსებს, ეხმარება მშობიარეთ და აძლევს ავათმყოფთ რჩევა-დარიგებას ყოველ დროს.

ალექსანდროვის ქუჩა, სახლი თევდორაძისა, ფილიპოვის მაღაზიის პირდაპირ.

ამით ვაცხადებ, რომ ჩემდამი რწმუნებულ **ცაგერის უმაღლეს დასაწყისს** სასწავლებელში

განმეორებითი გამოცდა

(переэкзаменовка) დაიწყება 3 აგვისტოს ამა 1915 წ., სწავლა 7-ს და მისაღები გამოცდები, 27 იმავე აგვისტოს.

2 1 447 ინსპექტორი **ჯგუშია.**

ქირავდება

ოთხი თვალი ოთახი მეორე სართულში, კარლოვის დასაშვებში, რეალურ სასწავლებლის მახლობლად თავისი მოწყობილობით; მიმართვა შეიძლება შაფათა რიჟინაშვილის სავაჭროში, ვორონცოვის ქუჩაზე.

6—4—237ს

ო მ ი

(პეტ. დეპ. სააგენტოსაგან).

პეტროგრადი. 7 ივნისი. დნესტრზე გადმოსულმა მტერმა ველის მიდამოებში იერიში მიიტანა, მაგრამ კოსმერჟინის სამხრეთით ჩვენგან შეჩერებულ იქმნა. იმავე დღეს ჩვენი ჯარის იმ ნაწილმა, რომელიც მტერს დაედევნა, დაიჭირა სოფლები: რუხოტინ-შილო, ვცი და რაკიტნა. იეზუპოლის მიდამოებში მტერმა სროლა დაიწყო 12 დიუმიან ზარბაზნებით. 4—5 ს. დილით მტერმა ზარბაზნები დაგვიშინა, მაგრამ ჩვენმა არტილერიამ ჩააჩუმა. საღამოს 8 საათზე მტერმა ძლიერი იერიში მოიტანა კოროპეცზე, მაგრამ მალე თავიანთ თხრილებშივე შევრეკეთ.

სასტიკი ბრძოლის შემდეგ ჩვენ დავიჭირეთ სოფ. ბოიანი და მდინარე გუქსის მაღალი ნაპირები. დილით მტერმა კოროპცის მიდამოებში კვლავ ძლიერი იერიშები მოიტანა და ჩვენი თხრილების ნაწილი დაიჭირა, მაგრამ მაშველი ჯარის შემწეობით, ჩვენ ის უკუ ვაგდეთ და რამდენიმე ტყვიის მტყორცნელი ხელთ ვიგდეთ. დილით ჩვენ მივიტანეთ იერიში და ავიღეთ სოფლები: ბოლომავტოვკა და რუავეცი. ერთი ნაწილი ჩვენი პოლკისა შეიჭრა ს. კოსმერჟში, რომელიც მტერს წინა დღით აღებული ჰქონდა და ქუჩებში ხელჩართული ბრძოლა გაიმართა, რომლის შედეგი ჯერ არ ვიცით. ტყვეთ წამოვიყვანეთ 25 აფიცერი და 2000 ჯარის კაცი, ვიხელთეთ, 7 ტყვიის მფრქვეველი.

პარიზი. 7 ივნისი. არასის ჩრდილოეთის მხრით ჩვენ დავიჭირეთ ბუვალის გამაგრებული და იერიში მივიტანეთ აღმოსავლეთის მხრით. არგონთან ჩვენ მოვიგერიეთ მტრის ძლიერი იერიში და ხელთ ვიგდეთ რამდენიმე ტყვე.

მაასის ჩრდილოეთ ნაპირზე ჩვენმა ჯარმა დაიჭირა მტრის ორი ხაზი, ტყვეთ წამოვიყვანეთ 70 კაცი, მათ რიცხვში ორი აფიცერი. ლოტარინგიაში რეილსონის მახლობლათ ჩვენ დავიჭირეთ მტრის საწინააღმდეგო ცენტრი. მოვიგერიეთ ორი კონტრ-იერიში.

პეტროგრადი. ოფიციალური. უმაღლესი მთავარ სარდლის შტაბისაგან. შაველის და ნემანის დასავლეთ რაიონში ბრძოლა გრძელდება.

ტანევის ფრონტზე დიდი შეტაკება არ მომხდარა.

6 ამ თვეს მტერმა ძლიერი ძალით იერიში მოიტანა ქალაქის ტბების ფრონტზე. დნესტრზე სასტიკი ბრძოლის შემდეგ, მტერმა სს.. კოროპეცთან და კოსმერჟინთან წინ წაიწია, მაგრამ ენერგიული იერიშით ჩვენ ის უკუვაგდეთ და მარტო ერთს სოფელში კოსმერჟინში ჩვენ 7000 კაცი დავატყვევეთ.

პეტროგრადი. შაველის რაიონში ცვლილება არ მომხდარა. მდინარე რინგოვასთან, სასტიკი ბრძოლის შემდეგ ჩვენ ცოტათი წინ წავიწიეთ. ვისლის მარცხენა ნაპირზე, განთიადისას, 7 ივნისს, მტერმა იერიში მიიტანა სამხრეთის ფრონტზე მდინარე პილიციდან. ცოტა ხნის ბრძოლის შემდეგ ჩვენ ის უკუვაგდეთ და რამდენიმე ასი ტყვე წამოვიყვანეთ. ტანევის ფრონტზე ხან გამოშვებით ზარბაზნებს ისვრიან. 7 ივნისს, საღამოს, ჩვენი ჯარი ჩამოშორდა ქალაქის ტბებს ლვოვის პოზიციებზე გალიციასა და ბუკოვინაში. მიუხედავათ სასტიკი ბრძოლისა, მტერს წინ არ წამოუწევია.

პეტროგრადი. ჩვენმა წყალქვეშა ნავმა დალუპა ერეგლი კეფეკენის შუა მტრის დიდი გემი.

ჟურნ.-გაზეთებიდან.

მოლაპარაკება ბულგარეთთან.

სამთა შეთანხმების ბულგარიის შორის მოლაპარაკება უეცრათ შესწყდა. ბულგარეთის ოფიციალური წინამძღოლნი არ ენდობიან მოკავშირეთ და თხოულობენ ეხლავე დაუბრუნდეთ ყველა დაპირებულ ტერიტორია, სანამ აქტიურათ ომში მნიშვნელობას მიიღებდენ.

მოკავშირეთა დაპირება, რომ ომის შემდეგ მაკედონიას დაგიბრუნებთო ბულგარელებს არა სჯერათ.

პრეზიდენტის მიერ არსენალის დათვალიერება.

საფრანგეთის რესპუბლიკს პრეზიდენტი და მილერნი ერთათ პარიზიდან ტარბში ჩამოვიდნენ. სადაც დიდის გულმოდგინით დაათვალიერეს არსენალი, მუშაობა ამ დროს გრძელდებოდა ჩვეულებრივათ. ბრბომ მიესალმა ყვირილით: „გაუმარჯოს საფრანგეთს“, „გაუმარჯოს პუანკარეს“. აქედან პრეზიდენტი წავიდა ტულუზაში და სეტტში. (დენ).

ჰააგა.

აასენიდან მატარებლებით გაჰყავთ მრავალი დაჭრილი და მიაქვთ აუარებელი ფოლადი, რომელიც გატანილია ბელგიიდან და საფრანგეთიდან. (რუს.):

კოპენჰაგენი.

თანახმათ ჰოლანდიის გაზეთების ცნობებისა, გერმანელები კვლავ ემზადებიან ფლანდრიაზე იერიშის მოსატანათ. გენტისა და ბრიუგისა, და იზერის გზით გერმანიის ურიცხვი ჯარი მიდის (რუს. ველ.)

ალბანია.

ოხრიდის გარნიზონის უფროსი მიშიჩი და ექსპედიციის კორპუსის უფროსი მიშკოვიჩი შემდეგი მოწოდებით მიმართავენ ალბანელებს: ჩვენ ვიბრძვით იმ უცხოელის წინააღმდეგ, რომელნიც შეიჭრენ ალბანიაში, ოსმალეთისა და ავსტრიის სასარგებლოთ.

ჩვენ გვსურს მათი დასჯა და დამოუკიდებელ ალბანიის უფლების აღდგენა და მისი ჩაბარება ესად-ფაშისათვის, რის შემდეგ უკანვე ჩვენ სამშობლოში დავბრუნდებით, ჩვენ მოგვაქვს მშვიდობა და სიყვარული,—მომხრეებისათვის; და სას-

ჯელი მოწინააღმდეგებისათვის". (რუს. ვედ.)

სამხედრო ცნობები.

შვეიცარიის გაზეთების ცნობით მონცისკისაკენ მიმავალ ჯარს მიუძღვის ავსტრიის გენერალი ბემ—ერმოლი.

დელატინის მიდამოებში ავსტრიელებს მრავალი მაშველი ჯარი მოსდით.

— —

ავსტრიის გაზეთები იტყობინებიან, რომ დასავლეთ გალიციაში ავსტრო-გერმანელებს აქვთ 15 სანტიმეტრიანი ახალი ყალიბის ზარბაზნები.

— —

ერზერუმის კომენდანტათ ჰოსელტ-ფაშის მაგიერათ დაინიშნა ოსმალეთის მე 9 კორპუსის წინამძღოლი ახმედ ფევზი-ფაშა.

— —

ბულგარიის მთავრობამ აკრძალა ყოველგვარი იარაღისა და ტელეფონის აპარატების გატანა.

პარიზი.

ავსტრიელები იტალიელებს სასტიკს წინადადებას უწევენ. პრინცი ლუდოვიკ ბონაპარტი იტალიის ჯარში ჩაირიცხა და აცვია რუსის გენერლის ტანისამოსი.

პარიზი.

50,000 ავსტრიელი და 65 ბატარეია მომგაგზავნილია იტალიის წინააღმდეგ მომქმედ ჯარის საშველათ. გერმანიის აფიცრები და ჯარის კაცები ავსტრიელთა ფორმას ატარებენ.

საბერძნეთის არჩევნები სამინისტროსათვის ხელსაყრელათ დასრულდა. ვენიზელოს მომხრეები მანიფესტაციას ახდენენ. პრინცი გიორგი იმედოვნებს რომ სამინისტრო და ვენიზელო შეთანხმდებიან.

პოლიტიკური პარტიები გერმანიაში მ. ილინისა.

ევროპის არც ერთ სახელმწიფოში არ მოიპოვება იმდენი პოლიტიკური პარტია და პარტიულ ჯგუფთა სხვადასხვა სხდომა, როგორც თანამედროვე გერმანიაში.

მაშინ, როდესაც ინგლისში პოლიტიკური ბრძოლა მიმდინარეობს ორ ბანაკს შუა—ლიბერალურ და კონსერვატორთა და ამ უკანასკნელ ხანს სოციალისტებთა შორისაც, გერმანიაში გარდა ოთხი უმთავრესი ჯგუფისა: კონსერვატორებთა, ლიბერალებთა, კლერიკალებთა და სოციალისტებთა, არის მთელი წყება მათი საშუალო და მონათესავე პარტიები

ეს მოვლენა აიხსნება როგორც თავისებური ისტორიული განვითარებით, ისე გერმანიის სახელმწიფოს განსაკუთრებული ხასიათით.

პარტიათა შექმნა არის კონსტიტუციონური უფლება გერმანიის ხალხისა.

ამომრჩეველთა კანონმდებლობა აძლევს ამომრჩეველთა უფლებას შეადგინონ განსაკუთრებული კავშირები, საზოგადოებები, რომელიც განაგებენ არჩევნების საქმეს პარლამენტში.

რადგან აზრი, გრძნობა და ინტერესები კონსტიტუციონალურ ქვეყნის მცხოვრებთა ცოტათ თუ ბევრათ გამოირკვევა პარტიულ პროგრამაში, ჩვენც იმათ მიხედვით შეგვიძლია ვიქონიოთ მსჯელობა სახელმწიფოს მდგომარეობაზე, მის ეკონომიურ, კულტურულ განვითარებაზე, ეროვნულ სარწმუნოებრივ და კლასობრივ თავისუფლებაზე და სხვა.

გერმანიის სახელმწიფოებრივი წყობილება.

გერმანიის პოლიტიკურ ცხოვრებისა და პარტიების არსებობის გასაგებათ, საჭიროა გავეცნოთ თვით მის სახელმწიფოებრივ წყობილებას და იმ საკანონმდებლო დაწესებულებათ, რომელშიაც პარტიული ბრძოლა იხატება. გერმანია წარმოადგენს კავშირთა იმპერიას: აქ შეკავშირებულია 4 სამეფო, 7 სამთავრო, 11 საჰერცოგო, 3 თავისუფალი ქალაქი და ელზას ლოტარინგია.

თითოეული მოკავშირე სახელმწიფო თავის შინაურ ცხოვრებაში სრულიად დამოუკიდებელია და თავისი პარლამენტი აქვს გერმანიის საერთო საიმპერიო კონსტიტუცია ნათლათ განსაზღვრავს თითოეულ მოკავშირე ქვეყნის უფლება მოვალეობას და დამოკიდებულებას იმპერიასთან.

მოკავშირე იმპერიის სათავეში სდგას მემკვიდრე გერმანიის იმპერატორი, მეფე პრუსიისა. ის არის კავშირის წარმომადგენელი საერთაშორისო სათათბიროში. კავშირის სახელით ის აცხადებს ომს, ჰკრავს ზავს და სხვა.

ომის გამოსაცხადებლათ საჭიროა კავშირთა საბჭოს თანხმობა და არა თანხმობა რეიხსტაგისა. იმპერატორს ემორჩილება, როგორც ომიანობის დროს ზღვისა და ხმელეთის სამხედრო ძალნი სახელმწიფოსი (გარდა ბავარიისა, რომელსაც დაცული აქვს თავისი სამხედრო ორგანიზაცია).

საკანონმდებლო უფლება ეკუთვნის კავშირთა საბჭოს და რეიხსტაგს (სრულიად იმპერიის პარლამენტი.)

არავის არა აქვს ნება ერთსა და იმავე დროს წევრად იყოს ორივე დაწესებულებაში. ყოველი კანონი მაშინ შედის ძალაში, როცა ის მიღებულია რეიხსტაგის უმრავლესობით და მოწონებულია კავშირთა საბჭოსაგან.

ამისათვის საჭირო არ არის იმპერატორის სანქცია.

კავშირთა საბჭო შესდგება ყველა სახელმწიფოს მთავრობის წარმომადგენლებისაგან, რომელნიც კავშირში შედიან.

თავმჯდომარეობს იმპერიის კანცლერი დანიშნული იმპერატორისაგან და იმავე დროს ითვლება პირველ-მინისტრათ პრუსიისა. უმთავრეს საკანონმდებლო ორგანი გერმანიაში ითვლება რეიხსტაგი, რომელიც შესდგება 357 დეპუტატებისაგან, დეპუტატებს ირჩევენ საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი და ფარულ არჩევნით.

357 დეპუტატებისაგან პრუსიაში ირჩევა—236, ბავარიაში—48, ვიურტემბერგში—18, საქსონიაში—23. ბადენში—14. გესსენში—9, მეკლენბურგ-შვერინში-6, ბრაუნშვეიგსა, ვეიმარსა, ოლდენბურგსა, და გამბურგში სამსამი. კობურგოტაში, მეინინგენში და ანგალტში ორორი ელზას-ლოტარინგიაში 15. და დანარჩენ 11 მოკავშირე სახელმწიფოში თითო-თითო 1.

თითოეული დეპუტატი წარმოადგენს ერთს ამომრჩეველ საოლქოს. ამორჩევისათვის საჭიროა დიდი უმრავლესობა მიცემულ ხმათა რიცხვისა. მთელს იმპერიაში არჩევანი თავდება ერთს დღეს.

დეპუტატები ღებულობენ 3000 მარკას (მარკა 40 აბაზს უდრის) წელიწადში. და კრების თითოეულ გაცდენისათვის ერი ცხებათ 20 მარკა. რეიხსტაგი ირჩევა 5 წლით. მას იწვევს და ითხოვს იმპერატორი. რეიხსტაგის დათხოვის შემდეგ ხელ ახალი არჩევნები უნდა მოხდეს 60 დღის განმავლობაში. ახალი რეიხსტაგი მოქმედებას იწყებს 30 დღის შემდეგ არჩევანისა.

იმპერია დღევანდელი გერმანიის ნაყოფია გრძელის და შეუპოვარი ბრძოლისა, ცალ-ცალკე მთავრებისა და შეერთებულ გერმანიის იდეიას შორის.

მამათ-მთავრათ დღევანდელ შეერთებულის გერმანიისა ითვლება საერთო იმპერიის კანცლერი თავადი ოტტო ფონ ბისმარკი.

პირველათ მან შექმნა „ჩრდილოეთ გერმანიის კავშირი“ და ფრონტებზე გამარჯვებისა შემდეგ ხომ ბისმარკმა განახორციელა თავისი დიდი ხნის ოცნება და 1871. დაარსდა გერმანიის გაერთიანებული იმპერია.

მოკავშირე სახელმწიფოთა სათავეში სდგას პრუსია, რომელსაც კონსტიტუციამ აკუთვნა ხელმძღვანელის როლი

1871 წ. 21. მარტს გაიხსნა პირველი სრულიად იმპერიის რეიხსტაგი, რომელმაც იმავე წელს 14 აპრილს მიიღო ახალი იმპერიის კონსტიტუცია, რომელმაც მისცა გერმანიას საყოველთაო არჩევნების უფლება და ამათ მიეცა დასაწყისი მის დღევანდელს ძლიერებას.

(გემდეგი იქნება.)

იმერელი ქალი.

ქართული გალობის შესახებ.

ქართული გალობის შესახებ ბევრი წერილი დაწერილა ჩვენს გაზეთში, მაგრამ მე ყოველთვის მკითხველათ ვრჩებოდი და ხმა არ ამომიღია, რადგან მსურდა მხოლოდ იმათ ეწერათ ამ საგანზე, ვისაც მეტი უნარი და მომზადება აქვს ამ დარგში. ახლა საჭიროდ ვრაცხ გავაგონო საზოგადოებას, რადგან ეს საგანი დიდ ყურადღებას იპყრობს ეთნოგრაფიული საზოგადოების გამგეობისას, რისთვისაც ქართული გალობის შენახვა მორიგი საკითხია.

ქართული გალობა რომ ნაშთია ჩვენი ერის შემოქმედებითი ნიჭისა და თანაც გამომხატველი ჩვენი ეროვნული სიდიადისა —ეს დღეს ყველას გვესმის; ამას თანავე ის, რომ ქართულ გალობას, როგორც ეროვნულ განძს დაცვა და შენახვა უნდა არავისათვის სადაო საკითხი არ არის; საჭიროა მხოლოდ გადაწყვეტა იმ საკითხისა: როგორ და რა საშვალებით შევინახოთ ეს ეროვნული სიმდიდრე.

ქართველი კაცის ნიშნობლივი თვისება ის არის, რომ ყველაფერს სხვას ავალებს და თავის თავს კი არაფერს. ყველას ემარჯვება იძახოს, ეს უნდა კეთდებოდესო და იმას არც ამბობს და არცა გრძნობს მე რა გავაკეთოო, ამიტომაცაა რომ ჩვენში **მოღვაწე ცოტაა და ბრალმდებული ბევრი.** ყველა იმას გაიძახის, სად არის ჭირისუფალი ქართველი საქმისო და იმას კი ავიწყებს, რომ ერთი ჭირისუფალთაგანი თვითონვეა. ყველაფერში ასეა და კერძოთ გალობის შესახებაც ეგევე უნდა ვსთქვა და აი რატომ.

საეთნოგრაფიო საზოგადოების გამგეობამ განიზრახა ძველი გალობა ფონოგრაფზე გადაეღო და ამ გზით სამუდამოთ დაეცვა ეს კილო. ამ აზრით გამგეობამ დაიწყო ცნობების შეკრება და გადასწყვიტა საკუთარი ფონოგრაფის შეძენა, თუ კი მცოდნე და პასუხის მგებელი პირი [illegible] შემადგენლობაში [illegible] რომ ავტორიტეტული სიტყვა წარმოეთქვა ამ საგანზე. წერილობით მივმართეთ ბ. ბ. მ. ბალანჩივაძეს, ფალიაშვილს და კარგარეთელს, ვერც ერთისაგან პასუხი ვერ მივიღეთ. შევეკითხეთ პროფესსორს ბ-ნ მარს, მან მგვითითა ერთ პირზე, მაგრამ უკანასკნელმაც ბეჯითი ვერაფერი გვითხრა.

ამას წინათ ბ. ძოძუაშვილმა მოათავსა წერილი გაზეთში. მე მაშინვე ვინახულე ძოძუაშვილი და განუმარტე მას გამგეობის განზრახვა. ბ. ძოძუაშვილმა მიმითითა ერთ თავის ნაცნობ ბ. მეგრელიშვილზე ფოთში, რომელსაც ვითომ უკვე შეძენილიც აქვს ფონოგრაფი და გაწყობილიც. ბ. მეგრელიშვილთან მოლაპარაკება და დაწვრილებითი ბეჯითი ცნობების შეკრება თვით ბ. ძოძუაშვილს მივანდვე და სრული იმედი მქონდა შეასრულებდა, თუმცა ჯერ არაფერი არ არის.

ახლა, მკითხველნო, თქვენ გასაჯეთ თვითონ, გამოდგებიან გაზეთის ფურცლებზე და სამართლიან დარიგებას გვიკარნახებენ, რომ ხალხური სიმღერები, ძილისპირები და... სხვა ასეთები მალე ფონოგრაფზე გადიღეთო. როცა შევეკითხებით გალობის მცოდნე პირებს და რჩევასა ვსთხოვთ, პრაქტიკულ გზას არ იძლევიან. გამგეობა მაშინ შეიძენს ფონოგრაფს და გასწევს ყოველგვარ ხარჯებს თუ დასტურ სიტყვას მიიღებს გალობის მცოდნე პირისაგან, რომ ეს საქმე ნაყოფს მოიტანს და ხარჯი ფუჭად არ ჩაივლის.

გალობის მცოდნე პირები იძახიან, რომ დღეს არის თუ ხვალ მოისპობა ქართული ძველი კილო, რადგან ორი სამი ღა დარჩა მცოდნე და ისინიც ღრმა მოხუცებულნი არიანო.

ჩემის აზრით ამის ძახილს ისა სჯობს, რომ ვისაც შეუძლია ნოტებზე გადიღოს მათი გალობა და გამოცემის შესახებ მოველაპარაკოს და საზოგადოებისაგან დახმარება ან მთელი ნივთიერი საშუალება მოითხოვოს. საშუალების გამოძებნას იკისრებს რომელიმე დაწესებულება და ამით ხელს შეუწყობს გალობის მცოდნე პირებისაგან ნოტებზე გადაღებული ძველი გალობა შევინახოთ. ამით გამრავლდება ეს დაუსრულებელი საყვედურები.

მართალია, გალობის საკითხში ერთი მხარე სადავო საგანია და ამას კი გადაწყვეტა უნდა. მე ვგულისხმობ ჩვენს გალობაში ცვლილების შეტანას. ზოგი ბჭობს, რომ

როგორ გავიცანი აკაკი.

(ლიტერატურული მოგონებანი).

II.

(გაგძელება იხ. „სამშობლო“ № 99.)

1871 განსვენებულმა მამა ჩემმა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში მიმაბარა. აქ ექვსი წელიწადი ვსწავლობდი, იმ დროინდელი სწავლა-აღზრდის ნაკლულოვანობას არ შევეხები; რადგან ეს, ჯერ ერთი რომ ყველამ ვიცით, ვისაც კი სასულიერო სასწავლებელში უსწავლია და მეორე,—ეს ჩემ მოგონების საგანს მაინც არ შეადგენს.

ქართულ ენას გვასწავლიდა აქ მღვდელი დიმიტრი ჯანაშვილი, ძმა ჩვენი პატივცემულ მოსე ჯანაშვილისა. იგი დიდი პატრიოტი იყო. მას გულწრფელად უყვარდა თავისი სამშობლო, კაი ნიჭიერი და განვითარებული კაცი იყო. გულკეთილი, წრფელი, გულ-ღია ქართველი იყო. მაშინ მთელ საქართველოში მარტო ერთი „ივერია“ გამოდიოდა და გაზეთი „დროება“. ეს ორივე თფილისში იბეჭდებოდა. ერთის რედაქტორი იყო ი. ჭავჭავაძე და მეორისა ს. მესხი. მამა დიმიტრი ყველგან გულ მხურვალე თანამშრომელი იყო. ყველგან სწერდა ისტორიულ წერილებს, რეფერატებს, გამოკვლევას. სტატიებს, ნამდვილი გვარის მაგიერ, „ინგილო ჯანაშვილს“ აწერდა. ხშირად კლასშიდაც წაგვიკითხავდა ხოლმე და დიდათ გვასიამოვნებდა. მამა დიმიტრიმ დიდი გავლენა იქონია ჩემზედაც. მისი გავლენით და მიბაძვით დავიწყე მეც წერა. პირველი ჩემი შრომა გაზეთ „დროებაში“ დაბეჭდილი ეკუთვნის სწორეთ იმ დროს, როდესაც სასულიერო სასწავლებლის მესამე კლასში ვსწავლობდი. „დროების“ ეს ნომერი დღემდის შენახული მაქვს. მახსოვს, ჩემს სიცოცხლეშიდაც არ დამავიწყდება, რა აუწერელი სიხარულით გაბრწყინვებული მივირბინე მამა დიმიტრისთან და ჩემი პირველი შრომა ვაჩვენე.

— ბოშო! როგორ? ეს მართლა შენ დასწერე? მითხრა განსვენებულმა და თავზე ხელი გადამისვა.

— დიახ, ბატონო, მე დავსწერე მეთქი, ვუთხარი და გაზეთი უბეში ჩავიდევ.

— მაშ, ყოჩაღ! ეცადე, ეცადე შვილო, კარგი ბიჭი იქნებიო! მითხრა და გამოუშვა.

თუმცა იმ დროს ყველგან სხოლასტიკური აღზრდა მეფობდა შკოლებში, ყველგან სისტიკათ ეპყრობოდენ ბავშვებს, მაგრამ მამა დიმიტრი ამ გვარი სისტემის მოსისხლე მტერი იყო. იგი ბუნებით კეთილი ადამიანი იყო და სწორეთ ამ სიკეთეს, კეთილ განწყობილებას მამაშვილურ კავშირს ამეფებდა ბავშვებშიდაც და ამიტომაც მისი კი არ გვეშინოდა, გვეხათრებოდა, პატივსა ვცემდით და მის გაკეთილს ყოველთვის ვსწავლობდით.

1877 წლებში რუსეთს ოსმალებთან ომი ჰქონდა. ვინ არ იცის, რომ ომს, სადაც კი უნდა იყოს იგი, დიდი გავლენა აქვს მშვიდობიან მცხოვრებლებზედაც. ქუთაისი სავსე იყო ჩამოხიზნულ ხალხით. ყოველგან და ყველაფრის სიძვირე, ცხოვრების სიდუხჭირე, სუნთქვას გვიძნელებდა. სწორეთ ამ დროს—დავასრულე კურსი და გორის საოსტატო სემინარიაში გადავედი. საოსტატო სემინარია ახალი გახსნილი იყო. როგორც სასწავლებელი ახალი ტიპისაც. სასულიერო სასწავლებლებში კურს დამთავრებულებს მაშინ თფილისის სასულიერო სემინარიაში აგზავნიდენ. იქ კიდევ ცდიდენ ყველა საგნებში და ისე ღებულობდენ. იმ დროს სემინარიაში სასტიკი დისციპლინა სუფევდა. ქართული სასტიკათ იდევნებოდა... და მისი მოტრფიალე შეგირდებიც შეუბრალებლათ ირიცხებოდა... სემინარიის ამ გვარმა ატმოსფერამ მაიძულა გორში წასვლა და სამასწავლებლო ასპარეზზე სამუშევრად მომზადება.

გორში სწავლის დროს გავიცანი იქაური მაშინდელი ქართველი ოჯახები: ს. მგალობლიშვილისა და მათე კერესელიძისა, სადაც ნამდვილი, ეროვნული სული ტრიალობდა. ამ ოჯახების ხშირი სტუმრები ვიყავით მე და სემინარიის ჩემი ამხანაგები: ვაჟა-ფშაველა, ალექ. ნათაძე, ვლ. აღნიაშვილი, მათიკაშვილი და სხვანი.

ს. მგალობლიშვილის ოჯახშივე გავიცანი პირველად აკაკიც. აქ შემისრულდა რამდენიმე წლის ჩემი სურვილი,—ნახვა და გაცნობა ჩვენი ლიტერატურის მზისა—აკაკის და დაახლოვება მასთან.

შემოდგომა იდგოდა... მალე ციოდა... ახლად გამოსულ ჟურნალ „იმედის“ სასარგებლოთ წარმოდგენა უნდა გაგვემართა და რეპეტიციის გასამართათ, „როტონდის“*) მაგიერ ს. მგალობლიშვილის სახლში წავედით. საღამოს ჟამი იყო. სოფრომის სადარბაზო ოთახი სავსე იყო სტუმრებით. დერეფანში შევედით თუ არა, სოფრომი მოგვეგება და მოგვეპატიჟა, თან მოგვახარა: აკაკიც აქ არის, რეპეტიციას ისიც დაგვესწრებაო...

„აკაკიც აქ არის“! ეს სიტყვები ჩვენთვის ელექტრონის მართულები იყვნენ და არა ცარიელი ხმები... შევუდექით. ერთმანეთს თვალი გადავავლეთ და გავიღიმეთ. ამით საიდუმლოთ გამოვეხმაურეთ ერთმანეთს აკაკის ნახვის შესახებ. ამით გამოვხატეთ ჩვენი სიხარულით ნაგრძნობი წამები... გადავდგით წინ ნაბიჯი და ოთახში შევდიოდით, რომ კიდევ შევჩერდით და ერთმანეთს კიდევ გავუღიმეთ.

— მობრძანდით! მობრძანდით ყმაწვილებო! მოგვაძახა სოფრომმა და ოთახში შევვიძღვა. წინ ჩემი ამხანაგები მიდიოდენ... უკან მე მივყვებოდი. სანამ ჩემს ამხანაგებს სოფრომი გააცნობდა, მე ვიდექი და აკაკის სახეს ვუცქეროდი.

მაღალი, ვაჟ-კაცური აგებულობა, შავი, შიგ და შიგ ცოტა ჭაღარა გარეული, დიდი ხუჭუჭი თმა. ეშხით სავსე პირის სახე, გრძელი არწივის მსგავსი ცხვირი, გარშემორტყმული ჭკუით სავსე, ფართე თვალები, ცოტა ზევით ბუმბერაზათ გადაჭიმული ბრტყელი, ბროლივით თეთრი შუბლი, მუდამ მომღიმარე ლამაზი ტუჩები,—ადამიანს, ვინც კი უნდა ყოფილიყო იგი, სწრაფლ მოხიბლავდა, ნეტარებას აგრძნობინებდა... მეც მოხიბლული ვიდექი და ვფიქრობდი: „ნუ თუ ეს არის, ამდენი ხნით სანატრელი ჩემი საჩხერელი ბიჭი მეთქი“, რომ სოფრომმა აკაკის წინაშე წარმოსდგა და მოახსენა:

ესა ხ—ძეაო!

— შენ, ნამდვილი იმერელი იქნებიო! ჩამომართვა ხელი და მკითხა!

— დიახ, ბატონო, იმერელი გახლავართ! იყო ჩემი პასუხი.

— მოდი, ჩემს ახლოს დაჯექ! საიდან? რომელი სოფლიდან ხართ? მკითხა განსვენებულმა.

— ს. კვალითიდან! მივუგე კიდევ.

— ჰოო! მაშ, მე და შენ ერთი მაზრისა ვყოფილვართ, „შორაპნიდან იმერელიო“, მითხრა სიცილით და კიდევ მომიახლოვდა.

ასე გამოკითხა სხვებსაც. შემდეგ საზოგადო მუსაიფი გაიმართა და აკაკიც ამ მუსაიფში გაერთო. რეპეტიციისათვის მოვედით, მაგრამ ამისათვის ვისღა ეცალა?.. ვის რამე ახსოვდა?! ჩვენ მარტო აკაკის ვუცქეროდით, ვიჭერდით თვითოეულ მის სიტყვას, აზრს, მსჯელობას, ვისმენდით მის ოხუნჯობას და ვსტკბებოდით. რეპეტიცია იმ დღეს გადავდევით, მუსაიფში გავერთვით, დიდხანს გასტანა აკაკისთან ტკბილმა და მხიარულმა ბაასმა. ბოლოს კიდევ მოვიდა ჩემთან და ღიმილით მკითხა:

— ყმაწვილო, ქართული ენა ხომ გიყვარს?!

— ძლიერ ბატონო! ვუთხრი გახარებული.

— არაფერს სწერ ჯერ?!

— როგორ არა! ვსწერ წვრილ წვრილ წერილებს, პედაგოგიურ შენიშვნებს დროს. მიუგე მორცხვათ.

— ლექსი არ დაგიწერია ჯერ?..

— არა, ბატონო! ლექსებს არ ვსწერ. დავუფიცე. (თუმცა პირველათ წერა ლექსებით დავიწყე).

— ჩემს წინააღმდეგ ჯერ არაფერი დაგიწერია?!

— რას ბრძანებთ ბატონო! თქვენს წინააღმდეგ ვის შეუძლია რამე დაწეროს?!

— ხა! ხა! ხა! მადიანათ გადაიხარხარა.

— იცით, რისთვის გაძლევთ ამგვარ კითხვებს?..

— არა, ბატონო!

— ჩვენში, ჯერ ისეთი მწერალი არ გამოსულა სამწერლო ასპარეზზე, რომ ან ლექსების წერით არ დაეწყოს თვისი ლიტერატურული მოღვაწეობა და ან პირველად მე არ გაელანძღე. შენც, მგონია, თუ ასე მოიქცეოდი და ამიტომ, არ გეწყინოსთ, გიხუმრე...

კიდევ სანდომიანათ გადიკისკისა და მომშორდა...

ეს იყო და ეს... ამ დღიდან იწყება მე და აკაკის ნაცნობობა, ამ დღიდგან უფრო გარკვეულათ ვეთაყვანები მის ნიჭს, გენიოსობას... ამ დღიდგან, თვითეულ გორში მოსვლის დროს, გარს ვეხვეოდით ახალგაზდები და სოფრომის მოგონების არ იყოს, ვისმენდით მისგან ნალაპარაკევს მის ლექსებს, ვითვისებდით მისგან მამულიშვილურ აზრებს და მიმართულებას...

აქვე-სოფრომის სახლში გავიცანი აწ განსვენებული ანტონ ფურცელაძე და ვანო მაჩაბელიც. ანტონი იმ დროს, თავის ახალ პოემას „თამარ ლაზნელს“ წერდა და ერთ

*) „როტონდას“ ეძახდენ პატარა სახლს, რომელიც გორის ქალაქის ბაღში იყო აშენებული და ხშირად იქ ემართავდით იმ დროს ქართულ წარმოდგენებს. დ. ხ.

არავითარი ცვლილება [illegible] ლ გა-
ლობაში არ შეიძლება [illegible] ა ზო-
გი კი იმ აზრისაა, რომ [illegible] ობას
დღეს ერთგვარი გამ[illegible] დება,
ამის შესახებ საინ[illegible] ველის
აზრი მოვისმინოთ, პი[illegible] გონია,
რომ უცვლელი და უ[illegible] ყანაზე
არაფერი არ არის; თ[illegible] ა მოძ-
რაობაში იხატება. რ[illegible] რაობს,
ის არც სცოცხლობს. [illegible] ა მარ-
თლდება ბუნებაში და [illegible] ნებრივ
შემოქმედებაშიც. ენაც [illegible] ესთე-
ტიური გემოვნებაც ვი[illegible] ობაც
იცვლება და სხვა. ერთ[illegible] თელი
ფიზიონომია ადამიანის [illegible] მთე-
ლი მოდგმის ისტორიკ[illegible] ენას
განიცდის და ამისდამიხ[illegible] ლება.
არსებითი მხარე ამა თუ [illegible] ებისა
რჩება და დეტალები იცვლ[illegible] ული
გალობაც ამ საზოგადო [illegible] უნდა
დაემორჩილოს, რადგან მუსი[illegible] ანებ-
რივი შემოქმედების დარგია. [illegible] რომ
ერთგვარი გამშვენება რომ არ[illegible] ქირ-
დეს ქართულ გალობას არ შეიძ[illegible]. ეს
აზრი, თუ კარგათ არ ჩაუკვირდ[illegible] აცი,
ბევრ მითქმა მოთქმას გამოიწვევს [illegible] ად-
ვილათ შეიძლება ისეთი აზრები [illegible] ომა-
ხვიონ თავზე, რაც გულშიც არა[illegible] აქვს.
იტყვიან ქართული გალობა ს[illegible] შეი-
ცვალა, ევროპიულათ შელამაზდ[illegible] ეს
ქართული აღარ იქნება და რაღაც [illegible] დამა-
ხინჯებული გამოვაო. არა, მკითხ[illegible] ლო,
ქართული ენა დღითი დღე იცვლე[illegible] და
ვითარდება, მაგრამ ამით ენა არ იკარგ[illegible] ება.
ჩონჩხი თუ მთელი დარჩა, ჩამოსხმუ[illegible]
ტანი არსებითად ქმნილებას ვერ შესც[illegible]
ლის, ჩვენს გალობაში, რომ ცოტა ე[illegible]
როპიული ჰარმონია გაერიოს ეს გალო[illegible]
ბას არ ავნებს; მაგრამ თუ როგორ უნდ[illegible]
ასრულდეს ეს, ამის შესახებ სიტყვა ეკუ[illegible]
თვნის გალობის კარგათ მცოდნე პირებ[illegible]
და იმათი აზრის მოსმენა საინტერესოა [illegible]
ყველამ ინებოს ამ საგანზე აზრის გამო[illegible]
თქმა, მაგრამ ისე კი არა რომ საქმე სა[illegible]
მედიატორო სამართველოზე მივიდეს. სა[illegible]
სურველია ეს საკითხი პრესის საშუალე[illegible]
ბით სავსებით გამოირკვეს.

ტრიფონ ჯაფარიძე.

ახალი ამბავი.

ქუთაისი.

ორშაბათს, 8 ივნისს, [illegible]ის. თვით-
მართველობის დარბაზ[illegible]ვა ქალაქის
საბჭოს კრება. კრებამ [illegible] ქალაქის
გამგეობის წევრის [illegible] ალექსის ძე
ქვარიანის განცხადება, რომლითაც თხოულობდა ავადმყოფობის გამო იგი თავის თანამდებობიდან განთავისუფლებიათ. კრებამ ბ. ქვარიანის განცხადება ერთხმათ მიიღო და დაადგინა, რომ ეძლიოს მას ჯამაგირი ვადის გათავებამდის.

✦ ქუთაისის სახაზინო პალატის გამგე ა. ს. სობრიევსკი, რომელიც ქ. ფოთში იყო წასული იქაური ხაზინის სარევიზიოთ, ქუთაისს დაბრუნდა.

✦ სასკოლო კომისიამ თავის უკანასკნელ კრებაზე დაადგინა: 1) ეთხოვოს ქალაქის გამგეობას, რომ მან შუამდგომლობა აღძრას სახალხო სკოლების დირექტორთან, რათა ნება დართოს, გაიხსნას ქუთაისში პირველ დაწყებითი სასწავლებელი მეოთხე და მეხუთე განყოფილებით, სადაც სწავლება უნდა იქნეს შემოღებული 1914 წ. 1 ივნისის კანონის ძალით ე. ი. ყველა საგნები, გარდა რუსული ენისა, ისწავლებოდეს ქართულ ენაზე. 2) გაიხსნას აგრეთვე მეხუთე პირველ დაწყებითი სასწავლებელი გლეხების განთავისუფლებიდან 50 წლის შესრულების აღსანიშნავათ. 3) ეთხოვოს ქალაქის გამგეობას რომ მან შუამდგომლობა აღძრას ქალაქის საბჭოში ახლა არსებულ პირველ დაწყებითი სკოლებში მეოთხე განყოფილების გახსნის შესახებ. და 4) თუ მეხუთე პირველ დაწყებითი სკოლა გაიხსნება, შეიტანონ ქალაქის ხარჯთაღრიცხვაში რაც სკოლაზე ფული დაიხარჯება.

✦ ვაჭრობა-მრეწველობის სამინისტროს წონა—რწყვის პალატის განკარგულებით ყველა დაწესებულებების და სავაჭროების სასწორებს, საზომებს და სარწყავებს უნდა დაეკრას ხსენებული პალატის ბეჭედი. დაწესებულებებმა და სავაჭროებმა ხსენებული სასწორები, საზომები [illegible]ა სარწყავები უნდა გაგზავნონ ქ. თბილისში, [illegible]დაც იქნება შემოწმებული. სასწორები და [illegible]ომები თუ სწორი არ გამოდგა, იმ შემ[illegible]ევაში პალატა პატრონებს არ დაუბრუნებს არც [illegible]ს ნივთების და არც ბეჭედის დასაკრავ ფულს. [illegible]რები ვისაც, რევიზიის დროს შემოწმე[illegible] სასწორები, საზომები და სარწყავები [illegible]მოუხნდებათ—პასუხის გებაში მიეცემიან.

[illegible] 6 ივლისს, მოხდა დრამატიული-სა[illegible]ოგოების წევრთა საზოგადო კრება, [illegible]ამ აირჩია დროებითი კომისია, [illegible]ლმაც უნდა გამონახოს გამგეობისათ[illegible] მოსაზღვრე პირები და კრებას უნდა წარუდგინოს. კომისიაში აირჩიეს: გ. ი. ჭველესიანი, (ტრ. მ. ჯაფარიძე, გრ. გიორგაძე, ბ. არდიშვილი და პ. მდივანი. საზოგადოების წევრთა საზოგადო კრება შაბათს, 13 ივნის, მოხდება.

✦ ქ. ფოთის ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორის უფროსათ დაინიშნა ყვირილის ფოსტა-ტელეგრაფის უფროსი გრ. კვირიკაშვილი.

✦ ორშაბათს, 8 ივნის, სალამოს 8 საათიდან ქუთაისში კოკისპირული წვიმა მოვიდა. ქვაფენილები ღვარმა დაფარა. ქუჩები ქვა და ქვიშით აივსო. ეტლების მიმოსვლა ქუჩებში შეწყდა. ქალაქის ბაღის ირგვლივ სავაჭროები წყლით აივსო. ზოგ სავაჭროებში წყალი ერთი ალაბის იმაღლეზე დადგა. ვაჭრებმა დიდი ზარალი ნახეს.

✦ 12 ივნისს, ქუთაისის საოლქო სასამართლოს სისხლის განყოფილება გარჩევს ცნობილი ყაჩაღის ვლადიმერ სარდიონის ძე ყრუაშვილის საქმეს, რომელსაც სხვა ბოროტებასთან ერთად თავის ბიძაშვილის ალექსანდრე ხვლედიანის მოკვლაც ბრალდება.

✦ როგორც ს. გელათიდან გვწერენ; ამ დღეებში გელათის სადგურზე მოელიან სამ ვაგონ სიმინდს. სიმინდი გამოწერილი აქვს ვეტეხი ბერეკაშვილს, რომელიც დამშეულ გლეხებს ფუთმობს ფუთს 1 მან. და 2 შ. ამ ჟამათ გელათში ფუთი სიმინდი 2 მანეთად ფასობს.

✦ ამ რამდენიმე დღის წინათ ქალაქის გამგეობამ ყველა ყასაბს ფურცლები დაუგზავნა სადაც აღნიშნული იყო, რომ მათ ხორცი სამ ხარისხად უნდა დაეყოთ და ისე გაეყიდათ. მაგრამ ამაზედ ყასაბებმა უარი განაცხადეს. ისინი მესამე ხარისხის ხორცის გაყიდვაზე უარს ამბობენ. ამის გამო მათ ბაზრის ზედამხედველმა ირ. გელოვანმა ოქმი შეუდგინა.

✦ ქუთაისის გუბერნიის მევენახეობისა და მეღვინეობის კომიტეტს განზრახვა აქვს ამ მოკლე ხანში ოკრიბაში მოაწყოს ხეხილის საჩქოლე. იქვე შეასწავლიან გლეხებს მყნობას და ახლად დამყნილ ხეებს დაურიგებენ.

✦ რედაქციამ მიიღო ორკვირეული ჟურნალი „განთიადი“-ს № 10 ჟურნალი კარგათ არის შედგენილი და მოთავსებულია ბევრი საყურადღებო წერილები.

✦ რედაქციამ მიიღო აგრეთვე დ. ღოღობერიძის მოთხრობები და ლექსები „ახლაც კიდევ სოფელს!“

✦ რედაქციამ მიიღო აგრეთვე იოსებ გედევანიშვილის მოთხრობები, გამოცემული იასონ კერესელიძის მიერ. წიგნი სუფთათ არის გამოცემული, შეიცავს 72 გვერდს და ღირს ხუთ შაურათ.

✦ კვირას, 7 ივნისს, სალამოს 7 საათზე, სათირჩხიის სამრევლო სკოლის დარბაზში შესდგა სათირჩხიის მომავალი სამკითხველოს წევრთა საზოგადო კრება. კრებამ თავმჯდომარეთ აირჩია დეკანოზი მამა ივ. აბესაძე მდივნათ სტ. მ. ტყავაძე. კრების სამკითხველოს დაარსების მეთაურმა აკაკი ნიშნიანიძე მოახსენა, რომ სამკითხველო უნდა დაარსდეს ჩვენი ნიჭიერი ბელეტრისტის დავით კლდიაშვილის სახელზედ. ეს საკითხი კრებამ ერთხმათ მიიღო. თავმჯდომარემ დამსწრე საზოგადოებას აუხსნა სამკითხველოს დანიშნულება და თუ რა სარგებლობა მოაქვს მას ხალხისათვის. დასასრულ აირჩიეს სამზრუნველო, და სარევიზიო კომიტეტის წევრები. სამზრუნველო კომიტეტში. აირჩიეს: მარიამ კაპანაძის ასული, აკაკი ნიშნიანიძე, პ. ღებრაძე, პ. სირბილაძე და ირ. ტოვაძე მათ კანდიდატებათ: არჩილ დალაქიშვილი, კ. გაბადაძე, ფედოსია აბესაძისა, ნინა წერეთლის ასული და ქეთ. აბესაძის ასული. სარევიზიო კომისიაში აირჩიეს: მამა თომა დუგლაძე, ივ. აბესაძე და დავით პავლეს ძე მაჭავარიანი—კანდიდატებათ: ერ. პატარიძე, ივ. თურთმიძე და პ. ამირანაშვილი. პოლიციასთან პასუხის მგებელ გამგეთ დანიშნულია მარიამ კაპანაძის ასული.

თბილისი.

პეტროგრადის დეპეშათა სააგენტო იუწყება: „ტატიანას კომიტეტის თავმჯდომარეს, სენატორს ნეიდგარდს უთქვამს „რეჩის“ თანამშრომლისთვის: რუსეთში მოწყობილმა ფულის შეგროვებამ ჩვენსა და ქართველებს შორის გაუგებრობა დაბადა. ქართველები გამოგვრჩა იმ სიაში, სადაც აღნუსხული იყო რუსეთში მცხოვრები ომისაგან დაზარალებული სხვადასხვა ერი. ჩვენ არ გვქონდა სურვილი შეურაცხგვეყო ქართველები და მათთვის გვერდი აგვეხვია, კომიტეტი წინანდებურად დაეხმარება დაზარალებულ ქართველებსაო.

— „კავკაზში“ დაბეჭდილია ოფიციალური განმარტება დასავლეთ საქართველოს დამშევის შესახებ. ამ წერილიდან სჩანს, რომ ზუგდიდისა და სენაკის მაზრის დამშეულთა სასარგებლოდ საერთო საიმპერიო საკვებ თანხიდან 162,000 მ. გადაუდვია მთავრობას, ხოლო საკუთარ საკვებ თანხიდან 210,000 მ. კიდევ შუამდგომლობაა აღძრული, რომ კიდევ 64,071 მანეთი გადაიდოს სენაკის მაზრის დამშეულთათვის.

ოზურგეთის მაზრისთვის ქუთაისის გუბერნატორს საზოგადო საკვებ თანხიდან გადაუდვია 79,206 მ.

ნარკვევი.

ბ-ნ გრ. დიასამიძე „სახ. ფ.“ სწერს.

ჩვენი მოჭირნახულე დიდებულ მოღვაწეთა ილიასი და აკაკის სამარეთ მთაწმინდაში დიდი განსაცდელი მოელის, უკეთუ ახლავე შესაფერ ღონისძიებათ არ მივიღებთ. საქმე ის გახლავთ, რომ ამ უკანასკნელმა ნიაღვრებმა მრავალი წყარო გააჩინა მათ გარშემო, რომელნიც მოეთნავენ ნიადაგში; ღვარებმა კი დიდძალი ღორღი და კლდე-ღრე ჩამოიტანა მთიდან და ყველა ეს მოაწვა ილიას ძეგლს და აკაკის საფლავს. თუ კიდევ ერთი ნიაღვარი მოვიდა, ძალიან ადვილად შესაძლებელია ორივე წმინდა საფლავი დაგვინგრიოს.

ეს საშინელი გარემოება გვავალებს ამ დღიდანვე შეუდგეთ საქმეს. სადეპუტატო საკრებულო, წერა-კითხვის საზოგადოება და ეთნოგრაფიული საზოგადოება, აგრეთვე ჩვენ აკაკის ანდერძის ამსრულებელნი მოვალენი ვართ ახლავე მოვიწვიოთ სათათბიროდ ინჟინრები და მცოდნე კაცები დაზიანებულ ადგილის გამოსაკვლევად და შესაფერ ზომათა დაუყონებლივ მისაღებად.

რაც შეეხება დღევანდელ მდგომარეობის რამდენადმე გაუმჯობესებას, მიღებულია უკვე ზომა წყლის ახალი კალაპოტის გასაკეთებლად და ჩამოტანილ კლდე-ღრის გასატანად.

საჭიროა აქვე აღინიშნოს, რომ მამადავითის ტაძრის დარაჯი გიორგი არბოლიშვილი დიდ მუყაითობას იჩენს ძვირფას სამარეთა თვალყურის დევნების საქმეში. მან სამჯერ გასწმინდა წმინდა ადგილები ჩამოტანილ კლდე-ღრისაგან.

ამგვარად ჩვენ ველით, რომ ზემო დასახელებულ სიზოგადოებათა მესვეურნი თავის მოვალეობის შესრულებას დაუყონებლივ შეუდგებიან.

კარგი რამ გვჭირდეს, ქართველებს, გვიკვირდეს, ავი რა საკვირველია. დავუმატებთ ჩვენ.

სიმშილობა გურიაში.

როგორც ამას წინეთ ვსწერდით, მთელ ქუთაისის გუბერნიაში გურია გამონაკლის მაზრათ იქნა ცნობილი. „ის დამშეული არაა“-ო! ასე დარწმუნდა მთავრობა და მას საიმპერიო თანხიდან არაფერი მისცეს*)...

გურიის გამორიცხვას იმ აზრით ასაბუთებენ, რომ ვითომც თუ სიმინდის მოუსავლობის მხრივ დამშეულია, სხვა საშუალებები მოეპოვება საარსებოთო, როგორც, მაგალითად, ხილის, ღვინის და სხვა მოსავალი.

ყველამ იცის, რომ გურია ვერც ქართლ-კახეთის და ვერც იმერეთის [illegible] ლებს ვერ შეედრება [illegible] ვაჭრობაში. გურიის ღვინო „ადესა“ თავისი სიმდარით არსად არ იგზანება, არამედ ადგილობრივ გურიაში იხარჯება, ამიტომ არავითარ მნიშვნელოვან შემოსავლის შტოს ის არ წარმოადგენს. ასე შეიძლება ითქვას ხილზეც; რადგან გურია დაშორებულია სავაჭრო ქალაქებზე, იქ არც მისდევენ ხილის მოშენებას, მახლობელი ბაზრების უქონლობის გამო. როგორც მაგ. ქუთაისის, თფილისის, ბათომის და სხვა ქალაქების გარშემო მდებარე მაზრები. თფილისსა და გორში ამხანაგობებიც კი დაარსდა ხილის ვაჭრობის გასაფართოებლათ, რაც, რასაკვირველია, თვით ხილის მეურნეობის განვითარებას მიეწერება. ქართლ-კახეთ-იმერეთის ღვინოებზეც ასე ითქმება, რადგან იქ თავიდან კარგ ნიადაგზე იდგა ღვინის მეურნეობა და დღეს კი ითვლება შემოსავლის ერთ უმთავრეს წყაროთ:

შარშანდელმა წელმა, როგორც სიმინდის მოსავლით დაამშივა ხალხი, ასევე ითქმის ხილზეც და ღვინოზეც.

ამ დღეებში გურიის მდგომარეობას გაეცნო დეპ. ჩხენკელი, რომელმაც ქუთაისის გუბერნატორს აცნობა ყველაფერი.

თუ დაჩქარებით რამე არ უშველა დამშეულ გურულებს, ახლო მომავალში მოწამე ვიქნებით დიდის უბედურებისა.

აქვს. წაფნარელი.

*) რამდენათაც ხმა არის, ოზურგეთის მაზრისათვის გადადებულია 79,206 მ. **რედ.**

დაჭრილთა სია.

1 ივნისს ერევნიდგან ჩამოიყვანეს დაჭრილი და ავადმყოფი 339 ჯარის კაცი და 11 ოფიცერი. მათ შორის ქართველებია:

1) პრაპორჩიკი **ჩაჩანიძე** გიორგი ბეჟანის-ძე გორის მაზრა.

ჯარის კაცნი: ქუთაისის გუბერნიიდან: 1) დგებუაძე ილია პავლეს-ძე ქუთაის. მაზ. სოფ. ოჩხა (ავად არის), 2) მალანია პეტრე მათეს-ძე ზუგდიდის მაზრა, ს. კორცხელი (ავად არის), 3) გოგუა ბესარიონ იესეს-ძე ზუგდიდის მაზრა ს. ჯოლა (ავად არის), 4) ვეფხვაძე ლეონტი ბიჭიას-ძე შორაპ. მაზრა ს. სარგვეში (ავად არის).

თბილისის გუბერდიიდგან:

1) კობიევი (?) ვანო ეგორის-ძე დუშეთის მაზრა ს. ყანობი (ავად არის), 2) სეთურიძე გიორგი თევდორეს-ძე დუშ. მაზ. ს. სეთურთკარი (ავად არის) 3) ჩალატაშვილი ალექსი გიოზის-ძე სიღნაღის მაზრა ს. კარდენახი (დაჭრილია ფეხში) 4) ელიოსაშვილი მიხაკო იაგორის-ძე სიღნაღო მაზ. ს. კარდენახი (ავად არის), 5) ხიჩაგოშვილი დიმიტრი ბიძინას-ძე გორის მაზრა ს. ფიცესი (ავად არის), 6) ბიძინაშვილი გიორგი გრიგორის-ძე სიღნაღის მაზრა ს. პრასიანი (ავად არის), 7) თარულოვი გიორგი სიღნაღის მაზრა სოფ. ვეჯინი (რევმატიზმი), 8) ხოზბერაშვილი მიხა თელავის მაზრა ს. ხორხელი (გაცივებულია), 9) ელიოსიძე ვასილი ახალციხის მაზ. ს. ჯიხაროკლა (მაჯ. ფეხი დამძვრალი აქ), 10 მელიქიძე რაჟდენ ახალციხის მაზრა ს. ტოლოში (მარჯ. ფეხი აქ დამძრალი).

ქუთაისის გუბერნიიდან:

1) ლადალაძე ლუკა სენაკის მაზრა ს[illegible] შხევი (რევმატიზმი), 2) ჯყონიძე ვლადიმირ შორაპნის მაზრა ს. ჩდილი (დაჭრილია მსუბუქათ), 3) მიმინოშვილი ვლადიმერ ფოთიდგან (ავად არის), 4) საფარაძე ელიაზარ შორაპ. მაზრა სოფ. წყალშავა (გაცივებულია).

2 ივნისს სარაყამიშიდგან ჩამოიყვანე[illegible] 164 ჯარის კაცი. მათ შორის ქართველე[illegible]ბია ქუთაისის გუბ:

1) ალასანია არტემ სენაკის მაზრა ს[illegible] გეჯეთი (გაცივებულია), 2) ხაცავა ი[illegible] სებ ქუთ. მაზრა, ს. დიდი ჯიხაიში (რევმატიზმი), 3) ჯავახაძე კოსანდილე რა[illegible] მაზ. სოფ. ნიკორწმინდა (გაცივებულია), 4) სუხუბაია ილარიონ სოხ. ოლქი სოფ. ოქუმი (გაცივებულია), 5) წიქორიძე ზო[illegible] სიმე ოზურ. მაზრა ს. ბჟოლიეთი (გაცივებულია), 6) სეფიაშვილი ილია ლეჩხუმის მაზ., ლაილაში (გაცივებულია).

თბილისის გუბერნიიდგან:

1) დენისოვი (?) მიხო სიღნაღიდგ[illegible] (გულის ფრიალი აქ), 2) ქეთიაშვილ[illegible] ლევან თიანეთ. მაზ. სოფ. მატანი (რევმატიზმი), 3) გელიშვილი ვასილ გორი[illegible] მაზრა სოფ. საჯი (კბილები სტკივა).

ესენი მოათავსეს სხვა და სხვა საავადმყოფოებში.

შ. ჟ[illegible]

სალამის კალის [illegible] პოემიდგან
ერთი თვე. [illegible] ეს სრული
განხორციელებული [illegible] სიცოცხლე
[illegible] კული ახალ
[illegible] ავი, ცქვი-
[illegible] სავსე, შავი
[illegible] ე სახის გა-
[illegible] ჭინ მიდგია,
[illegible] ომე, თითქო
[illegible] რათ მკვირ-
[illegible] ედავებო-
დე...
[illegible] ხთა უფრო
[illegible], მოღვაწე-
[illegible] შემდეგ გაზ.
[illegible] ავიდა. იმ-
[illegible] ვრობდი და
[illegible] მარებოდი...
[illegible] სტიკ პირო-
[illegible] ვანოს და
[illegible] მოკლეობამ
[illegible] წვრილ კბი-
[illegible] ებამ „დრო-
[illegible] და თან და-
[illegible] ელი ამოხ-
[illegible] ნაკლი იყო
[illegible]“ დაკეტვა.
[illegible] ც მკვდარი
[illegible] რა ბედმა...
[illegible] კა. სადღაც
[illegible], და მთელ
[illegible] არო ზეწა-
[illegible] ორატორი
[illegible] ტორების
[illegible] ველარ
[illegible] პირცლ
[illegible] ვერ
[illegible], ნი-
[illegible] ლვა-
[illegible] ყვე-

II.

881 წ. ივნისის პირველ [illegible]

რილაში უკვე მასწავლებლათ დანიშნული ვიყავი.

აქ ხანგრძლივი იყო ჩემი სამსახური. აქვე ცხოვრობდა ცნობილი დეკანოზი დავით ღამბაშიძე, სასულიერო ჟურნალ „მწყემსის“ რედაქტორ-გამომცემელი.

განსვენებულს ქართული მწერლობა ძლიერ უყვარდა... თაყვანსა სცემდა ჩვენს ნიჭიერ მწერლობას და საზოგადოთ ქართულ მოღვაწეებს...

ქართულ მწერლობას ბევრს დროს, შრომას და ქონებრივ ძალასაც ახარჯებდა...

აკაკი და გიორგი წერეთლები ხშირი სტუმრები იყვნენ მამა დავითისა და მათთან ყოფნით მეც დიდ სიამოვნებას მაძლევდა ხოლმე მ. დეკანოზი.

აქ კიდევ ახლოს გავიცანი ჩვენი აკაკი და ახლა ნაცნობობა, თითქმის, მეგობრობაზე გადავიდა. ხშირათ ვხედავდით ერთმანეთს და სიამოვნებით ვბაასობდით, ვმუსაიფობდით ჩვენს ლიტერატურაზე, მის ავზე და კარგზე.

ერთ ხანს, სადაც კი ვნახავდი-ვპატიჟობდი. ვსთხოვდი ჩემსას მოსულიყო. პირდაპირ ჩემს ოჯახში დაბინავებულიყო, მაგრამ ხან რას მეტყოდა და ხან რას.

დილა იყო. მატარებელი რაღაც უჩვეულო დროს მოვიდა. შემთხვევით რკინის გზის სადგურზე გავედი. მატარებლით ჩვენი აკაკიც მობრძანდა და მეც ჩვეულებისამებრ მივესალმე და შემდეგ შინ მოვიპატიჟე.

— დაღალული ვარ, დიდის სიამოვნებით წამოვალო, მითხრა!

მე გავბრუნდი და ეტლის დაძახებას ვაპირებდი. გამაჩერა და მკითხა.

— სად მიდიხარ?

— ეტლი მინდა ვიქირავო მეთქი!

— რათა, ეტლი რათ გინდაო?! მკითხა კიდევ და სახე გაუღიმდა.

— შინ წასასვლელად: ჩემ სახლთან ცოტა შემართებაა, თქვენ ქვეითად ვერ ამობრძანდებით მეთქი, უთხარი და წასასვლელათ გავიწიე.

— იცი, რა უნდა გითხრა, თეოფილე?! შენმა საქციელმა ერთი ძველი ამბავი მომაგონა. შენს თავზე არ მიიღო! ამას გეტყვი და მერე წადიო მითხრა და დაიწყო. მე მაშინვე ვიგრძენ, რომ აკაკი რაღაცას უცნაურს მეტყოდა, მაგრამ გავჩერდი, მოუსმინე...

— ამას წინეთ ერთი ჩვენებური კაი აზნაური გადამეკიდა. გინდა თუ არა ჩემ ოჯახში უნდა წამოხვიდეო. ჩემს ცოლს მოსწონს შენი ლექსები და შენი გაცნობა, პატივისცემა უნდაო..

მეც დიდი მადლობა შევსწირე და უარი ვუთხარი. ამით მაინც არ დაკმაყოფილდა და სადაც შემხვდებოდა, გულწრფელად, სრულიად გულ ახდილად მეპატიჟებოდა მაინც.. ვატყობდი რომ ეს კაცი არ მშორდებოდა და რამე ნაირად უნდა დამეკმაყოფილებია მისი თხოვნა. ბოლოს, ბევრი თხოვნისა და ლოდინის შემდეგ, დავეთანხმე:—კარგი გიახლებით, მეთქი!

— გმადლობთ! მითხრა და ცოტა ხნის შემდეგ ისევ შემოტრიალდა.

— იცით, ბატონო აკაკი, რა უნდა მოგახსენოთ!?

— რა?.

— ჩემ ჭიშკართან, ცოტა ტალახი კია, მაგრამ იმედია არ შეშინდებით?!

გამეცინა გულში და უცებ ვუთხარი:

— რაღაი კი შეგპირდი, ზღვაც რომ დამიხვდეს წინ, გავსცურავ და მაინც გესტუმრები მეთქი; ვუთხარი და გავისტუმრე.

შენც ხომ ასე არ გემართება, ჩემო თეოფილე! შენს ჭიშკართანაც ეგებ ტალახია?! სთქვა და მოყვა ჩვეულებრივ კისკისს.. ამას ჩვენც ბანი მივეცით და დიდ ხანს სადგურის ბაქანზე ყველანი ერთად ვიცინოდით.

თეოფ. ხუხკივაძე.

(დასასრული შემდ.)

შთაბეჭდილებანი.

(უმაღლესი პირველდაწყებითი სასწავლებლები, როგორც სწავლა-განათლების შემაფერხებელი საშუალება სოფლად).

საჩხერე-ჭიათურის გლეხობა რომ სწავლის მხრით დიდათ ჩამორჩენილია, ამას ახსნა განმარტება არ სჭირია. აქ ხშირად შეხვდებით მთელ საზოგადოებებს, სადაც ორმა-სამმა ძლივს იცის წერა-კითხვა. ამ ფრიად სამწუხარო ფაქტს ყურადღება მიაქციეს ხალხის კეთილდღეობისთვის მოღვაწეებმა და, შეძლების-და-გვარად, დაიწყეს მეცადინეობა ზემო იმერეთის სოფლებში სწავლა-აღზრდის შემოტანისთვის. როგორც ყოველ გვარს კულტურულს დაწესებულებას სჩვევია, ისე ამ საქმესაც ბევრი შემაფერხებელი მიზეზი გაუჩნდა, მაგრამ თავ-გამოდებული მუშაკნი არაფერს არ ერიდებოდენ და ბოლოს, თუმცა გვიან, ნელნელა მიაჩვიეს ჩვენი გლეხობაც სასწავლებელთათვის ფულის გაღებას. სოფლათ სიცოცხლე შემოიჭრა და იმედი გვქონდა, რომ მონობასა და სიბნელეში მყოფს, სოფლის მუშასაც აგემებდენ სწავლის მაცოცხლებელს ნექტარს. ხალხის გამოფხიზლებას ენერგიულად გამოეხმაურა შავი ქვის მრეწველთა საბჭო. მან მრავალ ადგილას დაარსა პირველ დაწყებითი სკოლები და მატერიალურადაც უზრუნველჰყო ისინი; დაბა ჭიათურაში გახსნა ორი უმაღლესი (სავაჟო და საქალებო) პირველდაწყებითი სასწავლებელი და საჩხერეშიაც გადმოიტანა სავაჟო სასწავლებლის განყოფილება. წრევანდლამდე ყველასათვის ღია იყო ამ სასწავლებელთა კარები; წელს—კი ბევრი რაიმე მოხდა ახალი და დროთა ტრიალმა სამოქალაქო სასწავლებლებსაც სახელი გამოუცვალა. სახელს ვინ სწუხდა, რომ სხვა რიგადაც არ შეცვლილიყო საქმის მდგომარეობა? როგორც გადმომცეს მასწავლებლებმა, მათ მიუღიათ სათანადო მთავრობის განკარგულება, რომლის ძალითაც პირველ კლასში (სასწავლებელთა ყოფილი მესამე კლასი) მიიღებიან ყმაწვილები არა უმეტეს 14 წლის ე. ი. 14 წლისას და 2 თვისას ადგილი არ ექნება, როგორც სხვაგან, არც საბჭოს სასწავლებლებში. ეს განკარგულება გარეშეებს, ვინც დაწვრილებით არ იცნობს ჩვენს რაიონს, სრულიად სამართლიანად მოეჩვენება და მართლაც, 14 წლის შესრულებამდე ყველამ, ვისაც სურ სწავლა, უნდა მოასწროს სახალხო სკოლის გათავება და შემდეგ გადვიდეს უმაღლესში; მაგრამ აქ—კი არა, უფრო განვითარებულ ადგილებშიაც ხშირი მოვლენა იყო სამოქალაქო სასწავლებლის მესამე კლასში 15—16 წლიანი ყმაწვილის მიყვანა, რასაც თავისი მიზეზები ჰქონდა. რა გასაკვირველია, თუ ჩვენში, ყოველ წლიურად სასწავლოდ მოსული, ყმაწვილების უმრავლესობა 14 წელს გადაბიჯებული იყვენ, რასაც ძველად მთავრობა ყურადღებას არ აქცევდა და ამიტომაც იყო, რომ ჩვენი მოზარდი თაობის საგრძნობი ნაწილი სამოქალაქო სასწავლებლებს ეტანებოდა.

როგორც ვიცით, სწავლა წელს ადრე იწყება. სახალხო სკოლაში სწავლა დათავებულს ბავშვს სამოქალაქოში შესასვლელად ცოტა მომზადება სჭირდება (რაც არ უნდა ხდებოდეს, მაგრამ ჯერ, როგორც ახლად აღორძინებულს, ზემო იმერეთის სკოლებს ეპატიებათ) და, თუ ეხლავე არ შეუდგა მაცადინობას, გამოცდებში ვერ გავა. ჩვენებური გლეხი—კი სხვა რიგმით უცქერის საქმეს. თუ დანამდვილებით არ გაიგო, რომ მისს ბავშვს მიიღებენ სასწავლებელში, ისე არავითარ მომზადებას არ დაგიდევს და ამიტომ, მინამ უ. დირექტორი მიღების ნებას დართავდეს 14 წლიანებზე უფროსებს, ყმაწვილები ყანაში მუშაობენ; შემდეგ ნებართვაც რომ იშოვონ, მაინც ვერ მოემზადებიან და სამუდამოთ უსწავლელი რჩებიან, წინეთ—კი ასე არ იყო. მე მინახავს სამოქალაქო სასწავლებლის მესამე კლასში 17 წლიანი ახალგაზრდებიც და რამდენიმედ ამიტომაც უფრო ხელსაყრელი იყო ჩვენი გლეხობისთვის, რომელიც თავისს დროზე ძალიან ძვირად აბარებს შვილს სასწავლებელში, იქ სწავლის მიღება.

ახალი ტიპის სასწავლებლების დაარსებამ სხვა რიგადაც შეატრიალა საქმე. წინათ უცხო ენებს არ ასწავლიდნენ, ორ კლასს სოფელში ათავებდენ და შემოხვ-ან მეხუთე კლასში იჭერდენ ეგზამენს. ეხლა ვერავითარი ორი კლასი ველარ შველის. ექვსი განყოფილება ექნება გათავებული, თუ ოთხი, მაინც პირველში ღებულობენ, რომ ყოველივე ხარჯებს თავი დავანებოთ, რასაც სასტიკად გაურბის ჩვენებური გლეხი, არც პედაგოგიურია იმიტომ, რომ მოწაფეს რამდენიმეჯერ უხდება ერთი და იგივე მასალის გადაღეჭვა, ამასთანავე, თუ აშკარად არ ლაპარაკობენ, გულში მაინც ინახავენ მეექვსე განყოფილების გამთავებელი მოწაფეები იმ უსამართლობას, რომელსაც ოთხი განყოფილება გათავებულთან ჯდომით გრძნობენ და სულიერ ტანჯვასაც განიცდიან მორალურს სირცხვილთან ერთად. ასე ამ რიგად სამოქალაქო სასწავლებლების დახურვამ და პროგიმნაზიების შექმნამ. (პროგიმნაზიების-თქვა მოგახსენებთ, რადგანაც უმაღლესი პირ. დაწ. სასწავლებლები გიმნაზიის უმცროსს კლასებს უფრო ჰგავან, მინამ სახალხო სასწავლებლების.

სრულიად ახალი ხანა შექმნა სწავლა-განვითარების საქმეში სოფლად. იქ ეხლა წლოვანობას დიდ ყურადღებას აქცევენ, უცხო ენების უცოდინარს პირველ კლასს ზევით არ ღებულობენ და ამ რიგად ორნაირად აფერხებენ გლეხობის განვითარებას.

იბადება კითხვა: რა არის საჭირო მომდგარი უბედურების თავიდგან ასაცილებლად?

ცხადია უკეთესი იქნება, თუ თოთხმეტ წლამდე მოვამზადებთ ბავშვებს პირველი კლასისთვის, მაგრამ—ჯერ ერთი, რომ ჩვენი ხალხი გვიან მიეჩვევა ამას და მეორე—ორ კლასიანი სოფლის სასწავლებლები იმ ფართო მნიშვნელობას დაჰკარგავენ, რომელიც აქამდის ჰქონდათ, რადგანაც პირველ კლასში ერთი კლასის გათავების შემდეგაც შეიძლება შესვლა.

მაშ რა ვიღონოთ?

ერთად-ერთი ხსნაა ხსენებულს სასწავლებლებში არ ექნეს მიქცეული ყურადღება წლოვანებას და მოისპოს უცხო ენების სწავლება, რის შესახებაც დაუყონებლივ უნდა იქნეს აღძრული შუამდგომლობა. თუ ეს არ მოხერხდა, მაშინ, საჭიროა, გამოვიყენოთ ახალი კანონი და დავიარსოთ კერძო სასწავლებლები, თუ მათი შენახვა შევიძლეთ, მინამ—კი შავი—ქვის მრეწველთა საბჭომ უნდა შეუმსუბუქოს როგორმე მიღება თავისს სკოლებში საცოდავ პატარა გლეხებს და თუ ესეც შეუძლებელი შეიქნა, უმჯობესია, მთლად დაიხუროს საბჭოს უმაღლესი სასწავლებლები და მათ მაგიერ გაიხნას სასოფლო სემინარიები ან დაბალი სამეურნეო სასწავლებლები, რომელნიც იარსებებენ თანახმად ახალი კანონისა და სადაც წლოვანება დამაბრკოლებელ მიზეზად არ გვექნება, სწავლაც გაუმჯობესდება და ორკლასიანი სოფლის სკოლებიც ჩვეულებრივს სამსახურს გაუწევენ ხალხს. რა თქმა უნდა, არც ერთი ზემოთ მოყვანილი საშუალება ალარ მოასწრებს მარიამობისთვეში მისაღებს ბავშვებს, მარა, რომ მომავალშიაც ასე არ დაგვემართოს, მიუცილებელია, ეხლავე ვეცადოთ შემდეგი წლისთვის საქმის მოწესრიგებას, ამას მოითხოვს ჩვენი გლეხობის ინტერესები და, ვისაც სწამს, რომ ერის კეთილდღეობა ამ უკანასკნელზეა დამოკიდებული, ყურადღება უნდა მიაქციოს ამ გარემოებას და ყოველივე საშუალება იხმაროს მათი (გლეხების) განვითარებისა და კულტურულად ამაღლებისთვის.

ნიკ. ქამუშაძე.

მცირე შენიშვნა.

(ბ. სამსონ ჩიქოვანს.)

წავიკითხე გაზეთ „სამშობლოს“ 96 №-ში თქვენი პატარა წერილი ამავე გაზეთის 76 №-ში მოთავსებულია ჩემი წერილი საპასუხოდ, რაზედაც პატივის ცემით უნდა შეგნიშნოთ, რომ წყალგაღმა ნაწილში „დულაძის სეულ“ მოედანზე მეხულე-მებუტკეები და ფეხზე მოვაჭრე ჩარჩები რიცხვით ხუთამდი კი არა, როგორც თქვენ აცხადებთ, არამედ სულ რვა არის; ამას დაუმატოთ კიდევ მოხეტიალ ჩარჩი ებრაელები, რომლებსაც ხშირად ვხედავთ მოედანზე და ზოგიერთი აქაური ხელოსანთაგანი, რომელსაც ბუდკის წინ გალია უდგას და ხანდახან მოსაგებადაც ეღუღობს შინაურ ფრინველებს და მაშინ მათი რიცხვი აცილდება თორმეტსაც, რაც საკმაოდ თანხმობა-ჩარაჩუნებისათვის სანდოვანი ასაკრებად.

ბაზრის ზედამხედველს თუმცა ვხედავთ აქ ხან და ხან, მგრამ ის ჩამოდის 10-11 საათზე, როდესაც სანოვაგე უკვე ალაგებულია ჩარჩების მიერ, რადგანაც დილიდანვე ადრე ისინი იქვე არიან და მცხოვრებლების გამოსვლამდი ასწრებენ ყიდვას, შემდეგ კი იძულებულნი ვართ ორ გაპიკიან კონა ხახვში მათ, ერთი შაური მივსცეთ და ხუთ შაურიან წიწილში კი ორი აბაზი. ბაზრის ზედამხედველი, როდესაც კი დავინახავს იქ, ის გამეიდვედ-მეიდვეებს კი არ ადევნებს თვალ-ყურს, არამედ ედავება მეურმეებს და ცხენების პატრონს, რათ ხარები და ცხენები მოედნის ნაპირას გზაზე არ გააჩერონ, შემდეგ გაიარგამოიარს ნახევარ საათს და გაუდგება გზას-რადგან სხვაგანაც აქვს საქმე.

მეთანხმებით, რომ ბაზრის ზედამხედველს მარტო ეს ერთი უბანი არ აბარია და არც იმისი ბრალია ეს გარემოება, მაგრამ არც მცხოვრებლების ბრალია, ბაზრის ზედამხედველი თუ სამ უბანს ვერ უვლის. იგი უნდა მოელაპარაკოს ამის შესახებ ქალაქის საბჭოს, მოხსენოს სრული სიმართლე და გამოასწოროს საქმე ისე, როგორც მცხოვრებლებს მოუხდება და არა როგორც მარტო მას. ამის გამო ყოველივე ცნობა ჩემს პირველ წერილში მოხსენებული **სრული სიმართლეა**, თორემ მე ბაზრის ზედამხედველად დადგომა არ მსურს, რომ ვისმეს დავეცილო. რაც შეეხება მას, რომ თქვენ ბრძანებთ, „ბაზრის ზედამხედველი თავის მოვალეობას წესიერად ასრულებს და ამას მხოლოდ დანახვა უნდაო“, ამაზედ მოგახსენებთ, რომ არც მარტო იმისი ჩამოსვლა და დანახვა გვეყოფა მცხოვრებლებს. თუ წესიერად შეასრულებს მოვალეობას, ჩვენც ის გვინდა, მაგრამ „ფიცი გვწამს და ბოლო კი გვაკვირებს“-ო.

მარიოლლი.

სიტყვა.

წარმოსთქმული ვ. ხელაძის დაკრძალვის დღეს.

საყვარელო მეგობარო, ვახტანგ!..

შენმა . . სიკვდილმა ღრმათ დაუკოდა გული შენს სულიერ მეგობრებს. ყველა გრძნობს ერთგვარ ობლობას ნორჩის ხედრის წინაშე, და მწარე გრძნობა გულ-საწყლად იმოსება ცრემლთა სამოსელში.

მოულოდნელი უბედურებით თავზარდაცემულმა მშობლებმა დაკარგეს შენში მომავალი ნუგეში, ძვირფასი შვილი; ნაცნობ ნათესავებმა—უანგარო, პატიოსანი ადამიანი.

ვინ იცის ვახტანგ, თავის დროზე იქნებ შენც გაგეწია სამსახური ხალხისათვის, მაგრამ დღევანდელმა უწყალო გარემოებამ მხოლოდ ჩრდილოეთში, სამშობლოს გარეთ, აგაღებინა ხელი ჯერეთ გაუშლელ ნორჩ სიცოცხლეზე.

ვინ იცის რამდენი მშვენიერი გულის თქმა და იდეალები, რამდენი ახალგაზრდური მისწრაფება და ფაქიზი ოცნება, რამდენი წმინდა სიყვარული უნდა დაიმარხოს შენთან ერთად? აი, ახლა, როდესაც ზაფხული პირველად შლის თავის შემოქმედ ძალას, როდესაც ბუნება საუკუნოთ ემზადება, როდესაც ვარდ-ყვავილი სასიცოცხლოთ იშლება და იკაზმება, ახლა, როდესაც გარემო ხარობს და ხელმეორეთ უნდა გაიფურჩქნოს,—განა უღმთო და უსამართლო არ არის შენი სამუდამოთ გულ-ზე-ხელების დაკრეფა!

რამდენათ ძვირფასი იყო შენ მშობელთა და ნათესავ-ნაცნობთა შენდამი სიყვარული, იმდენათ მწვავეა და განუზომელია მათი მწუხარება და განშორება ამ საუკუნო გამოთხოვების ჟამს, მაგრამ უსამართლო სინამდვილე მოითხოვს მხოლოდ გულში ვატაროთ შენი სამარადისოთ ჩვენთვის დაუვიწყარი ხსენება.

მშვიდობით ძმაო, ვახტანგ, მშვიდობით.

დათიკო მეყინულოვი.

დაბა-სოფლები.

„სანატორიუმი“ შოვი. (რაჭის მაზრაში ქუთაისის გუბერნია). 1915 წ. ამა თვის (ივანობისთვის) 30 რიცხვში, დილით სამშაბათს დილის 12 საათზე დაბა ონში (რაჭის მაზრა) საზოგადო სახლში დანიშნულია მესამე მორიგი წლიური კრება შოვის სანატორიუმის შესახებ. საზოგადოების გამგეობა უმორჩილესად სთხოვს წევრებს, აგრეთვე მათაც, ვისაც სურთ ჩაეწერონ წევრებათ, კეთილ ინებონ და მობრძანდენ კრების დასასწრებლათ. კრების მიზანია სხვადასხვა საკითხების გარჩევა და გამგეობის მოხსენების გარდა, შესცვალოს წესდების პირველ მუხლში მოყვანილი სიტყვები, რომელიც შედომით არის ჩამატებული:

A) „Районъ дѣятельности общества простирается на Рачинскiй уѣздъ Кут. губ“.

B) განმარტება საზოგადოების წევრების ინტენსიურ მოქმედებაზე.

C) მსჯელობა იმ ადგილების შეძენის შესახებ, რომლებიც საჭირო არის შენობებისთვის გარდა იმ ადგილისა, რომელიც უკვე შემოსწირა ივანე ბიწიშვილმა მცხოვრებმა სოფ. გლოლაში.

Д) არჩევა საპატიო წევრების კრების მიერ და მიღება საპატიო წევრებათ იმ პირებისა, რომელნიც თავისი სურვილით ჩაეწერენ ხვედრი წლილის შემოტანით, შოვის, „სანატორიუმის“ დამხმარე საზოგადოების გამგეობა ღრმათ დარწმუნებული არის, რომ წევრები არ დაიზარებენ და კეთილ ინებებენ კრების დასწრებას, იმ დიდებული და ფრიად სიმპატიური საქმის განსახორციელებლით, რომელზედაც ეს მესამე წელია, რაც ბაასი და შრომა გვეწევია.

უღრმესი პატივისცემით: გამგეობის თავმჯდომარე ექიმი სიმონ—შამშე კონსტანტინეს ძე **ლეჟავა**.

ქრებალო 2 ივნისი.

——

ს. პერევისა. (ზემო იმერეთი). ეს სოფელი, მართლაც რომ საუცხოვოა თავის მდებარეობით და უხვათაა დაჯილდოვებული ბუნების სიმდიდრით, თითქმის მთელი სოფლის მიდამოები შავი ქვით არის ავსილი, რაც დიდ ბედნიერებათ უნდა ჩაითვალოს აქაური მცხოვრებლებისათვის, მაგრამ თუ ჩვენ აქაურ გლეხობის აფორიაქებულ ცხოვრებას დავაკვირდებით ყოველივეს ფრთები ეცვეცება და სიხარული სინანულათ შეგეცვლებათ.

ყოველ მხრივ ჩამორჩენილია აქ... გლეხობა. ვერ ნახავთ აქ ვერავითა... ლტურულ დაწესებულებას, და... თაც არ მოსდის არავის, რომ რა... ქინონ, მიუხედავად იმისა, რომ ა... ვრებნი მრავალია და ინტელ... საკმარისია.

...ს სოფელ მაღა...
...ის ხელში, გლეხო...
...ქ... აქ...
...გაშინაურებული ცხო...
...ლება, ...ებ და ...
...თიანათ აქაურ აზნაუ...
...ეხობა კი უადგილო...
...ეულა—ღრე-კლდეებ...
...რომ გლეხები იდებ...
...ადგილებს აზნაურებისა...
...ეკვებავენ თავს.

...როგორც მაღ. წოდებ...
...ებრივათ ძლიერ ჩამო...
...იდათ ეტანებიან „ტრა...
...ულებებს და ზოგი აზ...
...ველ „ფეოდალს“ მოგ...
...თა თარეში გლეხობა...
...ა აუწერელი.

...ლა მჭამლებით არის ალვ...
...ლი. აქაური ინტელიგენ...
...ის სულ ამ მაღალი წოდები...
...ამოსული და მათი მუშაობა...
...დროს ტარებაა, მეტი არაფერი.
...როდესაც ხალხს, მითუმეტეს...
...გლეხობას, დახმარება ესაჭი...
...ეს ვაჟბატონები მოხმარების მა...
...მირათ დათვურ სამსახურს უწევენ.
...იძლია არ მოვიხსენიოთ აქაური მა...
...ისი, რომლის თავგასულობასაც...
...არ უჩანს. იგი არაფერ სისაძაგ...
...არ ერიდება. სამართალი მან არ...
...ვინც გადააყლაპიებს, სიმართლეც...
...გადიხრება.

..., ასეთია აქაური მოწინავე ხალხი,
...ძლთა ბნელ საქმეებს, როდის მოე...
...ება ბოლო „ალახმა უწყის“.

...საჭიროა გლეხობის გამოფხიზლება, ს...
...იროა, რომ თვით მშრომელმა მასს...
...ოისურვოს თავისი ინტერესების დაც...
...თორემ ასეთი ცხოვრება გლეხებს ხეირს...
...აყრის.

ინ—ჯანი

რედ.-გამომც. **ი. თ. ცინცაძე.**

დაიბეჭდა და იყიდება ქ... **წიგნის მაღაზიაში** (ქუთაისში)

„НОВ... СЛОВО“

ახალი პირველდაწყებით... ენისა, მრავლად დასურათებული, ლექსიკ... ანბანით, კითხვისა და წერის სავარჯიშო მასალით, შედგ... ოცხელის მიერ. ...ით 2 აბაზი.
თვ.

თ. მთავრიშვილის ... ამხ.

წიგნისა და საკანცელარიო მაღაზიამ ... და გასაყიდათ

გამოვიდა

„Цѣлебные минеральные и... чники въ Кутаисской губер.“ ц. 20 к. ...ზავარიანისა.

იბეჭდება და მალე გამოვა ქართული ენის ს... ...ანელო „გამზულ **სიტყვიერებითი ქრისტომა...** ...ვენი ძველი **მწერლობა და ხალხური პოეზია**... ...ილი ს. რ. გორგაძის მიერ. იქვე იყიდება ყოველნაირი ქართული... ...ული ენის სახელმძღვანელონი, საყმაწვილო წიგნები, ახალი ... და ქართული ლიტერატურული ნაწარმოები, გეოგრაფიულ... ...ები, კარტები და ყოველნაირი საკანცელარიო ... თ. მ.

უდიდესი სპეციალური წი... მაღაზია

კ. ი. ოცხელის და ა... ქუთაისში

ალექსანდრეს ქუჩა, თფილ. კ... ...ნკის ქვეშ.

კ. ი. ოცხელისა და ამხ. წიგნის მაღ... ...მოიპოვება ყოველ გვარი **სახელმძღვანელო** და საკითხა... ...: ბელეტრისტული, პედაგოგიური, იურიდიული, საბავშო ... ...ლი სხვა. აგრეთვე გვერდით გამართულია **ცნობილი საკან... ...ო მაღაზია დ. ი. ოცხელისა**, სადაც მოიპოვება ყველანაი... ...ამოსწავლო საკანცელარიო ნივთებ...

— კ ა ტ ა ლ ო გ ე ბ ი ... ს ო თ — თ.

ნუნისის სამკურნალო ... ებით თბილი

ა ბ ა ნ ო. აბანო ნუნი... მუნისი, რომელიც უმჩნევია ხ... ...ხსოვარი დროიდან, ...გორც მუნისაგან განმკურნავი უებრა... ...ბა, ჰკურნავს გასაკვ...ლად ყოველნაირ კანის ავადმყოფ... ...სთან დიდ საშუალ... ამლევს ავადმყოფს სხვადასხვა სენი... ...ეს. მდებარეობს შო... ნის მაზრაში, მოლითის სადგურიდ... ...ს მანძილზე, მაღლ... ნამვნარში. სეზონი იწყება 15 მაისიდ... ...ება 1-ს ოქტომბრ...